

Chủ đề 4 THỰC VẬT VÀ ĐỘNG VẬT

Bài 15 CÂY XUNG QUANH EM (3 tiết)

I MỤC TIÊU

Sau bài học, HS sẽ:

- Kể được tên, mô tả được hình dạng, màu sắc, kích thước và đặc điểm bên ngoài nổi bật của một số cây mà em biết.
- Nhận biết và nêu được các bộ phận chính của cây: rễ, thân, lá. Vẽ hoặc sử dụng được sơ đồ có sẵn để ghi chú tên các bộ phận bên ngoài của một số cây.
- Nêu được lợi ích của một số loại cây; phân loại được một số cây theo yêu cầu sử dụng của con người theo nhóm: cây bóng mát, cây ăn quả, cây hoa, cây rau.
- Nêu được lợi ích của rau và hoa quả, từ đó có ý thức ăn đủ rau, hoa quả để cơ thể khoẻ mạnh. Biết yêu quý cây xung quanh, có kĩ năng gieo trồng và chăm sóc một vài cây dễ trồng.

II CHUẨN BỊ

- GV: Hình SGK phóng to (nếu có thể), chậu hoặc khay nhựa nhỏ đựng đất, hạt đậu xanh, đậu đen, phiếu quan sát cây.
- Tùy từng điều kiện, GV có thể cho HS chuẩn bị một số cây để mang đến lớp hoặc cho HS ra vườn trường; khu vực xung quanh để quan sát.
- HS:
 - + Hình vẽ các loại cây (cây bóng mát, cây ăn quả, cây hoa, cây rau) và một số cây thật (cây có quả, có hoa, có rễ, cây có đặc điểm cấu tạo khác biệt: su hào, cà rốt,...).
 - + Các cây mà HS đã gieo (nếu có).

III HOẠT ĐỘNG DẠY HỌC

TIẾT 1

1. Nội dung các hình

- Quang cảnh ở sân, vườn trường: Minh, Hoa đang quan sát các cây trong sân trường: cây bóng mát, cây rau, cây hoa.
- Một số loại cây xung quanh có đặc điểm khác biệt: hoa hướng dương (hướng về Mặt Trời); cây dứa (lá dài); hoa sen (cây sống dưới nước, lá bản tròn, to); mướp (cây có hình dạng thân đặc biệt: thân leo).
- Hình vẽ các bước gieo hạt và chăm sóc.

2. Gợi ý các bước tổ chức dạy học

Mở đầu

GV cho HS trả lời câu hỏi đặt ra ở phần mở đầu hoặc hát bài hát về cây và dẫn dắt vào bài học.

Hoạt động khám phá

Hoạt động 1

- GV chia lớp thành các nhóm và cho HS xuống sân trường, quan sát cây ở sân trường (nếu sân, vườn trường rộng, có nhiều cây thì GV phân cho mỗi nhóm quan sát một khu, có thể quan sát cây ở phía nhà dân xung quanh để thấy nhiều cây hơn): cây bóng mát: cây phượng, cây bàng, cây xà cừ,... và một số cây rau, cây hoa có ở vườn trường: cây cải, hoa mười giờ, cây hoa hồng,... Trong quá trình quan sát, HS sẽ ghi tên cây và đánh dấu những đặc điểm quan sát được vào phiếu quan sát cây mà GV đã phát.
- Sau khi quan sát, các nhóm cùng thống nhất kết quả quan sát của cả nhóm và cử đại diện lên báo cáo trước lớp phiếu thu hoạch của nhóm mình. Nếu thời tiết tốt, có thể cho HS báo cáo dưới sân trường, vườn trường. Các em HS vừa báo cáo vừa chỉ vào cây mình đã biết. Với những cây HS chưa biết tên, GV cung cấp tên cây cho HS.

Yêu cầu cần đạt: HS biết cách quan sát, kể được tên một số loại cây trong trường, mô tả được sơ lược về hình dáng, màu sắc, kích thước, mùi hương,... của một số loại cây đã quan sát.

Hoạt động 2

GV yêu cầu HS quan sát hình các cây trong SGK, kết hợp quan sát hình vẽ một số cây HS đã sưu tầm hoặc một số cây thật HS mang đi để giới thiệu với các bạn. GV chia HS theo nhóm 4. Mỗi thành viên trong nhóm sẽ giới thiệu trước nhóm các loại cây mà mình sưu tầm được: tên cây, đặc điểm khác biệt,... Sau đó, mỗi nhóm cử một đại diện giới thiệu các loại cây mà nhóm đã sưu tầm được trước lớp. Đại diện các nhóm có thể sắm vai người trồng cây thông thái để giới thiệu cho khách hàng biết về các loại cây của mình. GV nhắc HS nhấn mạnh vào những đặc điểm thú vị của cây.

Yêu cầu cần đạt: HS biết thêm được nhiều loại cây xung quanh với một số đặc điểm nhận dạng chính như hình dáng, màu sắc, kích thước, mùi hương,... của chúng, từ đó thấy được sự đa dạng của thế giới thực vật xung quanh.

Hoạt động thực hành

Đây là hoạt động đầu tiên của Dự án Trồng và chăm sóc cây. Dự án được kéo dài đến cuối chủ đề nên cần được chuẩn bị và tiến hành chu đáo. GV phát các chậu hoặc khay nhựa và hạt đậu đã chuẩn bị trước cho các nhóm. Sau khi GV hướng dẫn cách gieo hạt và chăm sóc, các nhóm sẽ thực hành gieo hạt đậu. Sản phẩm sẽ được để ở lớp để hằng ngày HS chăm sóc và quan sát quá trình nảy mầm, phát triển của cây.

Yêu cầu cần đạt: HS biết cách gieo hạt và chăm sóc để hạt phát triển thành cây con.

3. Đánh giá

HS thấy được sự đa dạng của các loại cây; mong muốn khám phá cây xung quanh.

4. Hướng dẫn về nhà

Yêu cầu HS sưu tầm một số tranh, ảnh hoặc các cây thật thuộc các nhóm: cây rau, cây hoa, cây ăn quả, cây lấy củ,...

TIẾT 2

1. Nội dung các hình

- Cảnh trong lớp học, các HS đang ngồi quan sát cây theo nhóm. HS đang quan sát cây thật trong lớp (trong đó có cả những cây các em đã gieo từ tiết trước nếu cây đã đủ lớn); cây cà chua (có đủ 5 bộ phận: rễ, thân, lá, hoa và quả).
- Các cây: su hào (thân phình to thành củ), thanh long (lá biến thành gai), thủy tiên (bẹ lá biến thành củ, HS có thể nhìn rõ các bộ phận).

2. Gợi ý các bước tổ chức dạy học

Mở đầu

GV có thể tổ chức cho HS chơi trò chơi “Đây là cây gì?” bằng cách cho HS đoán tên cây dựa vào đặc điểm bên ngoài của chúng.

Hoạt động khám phá

GV phát lại cho HS các chậu hoặc khay nhựa trồng cây đỗ mà tiết trước HS đã thực hành gieo hạt (nếu cây đã đủ lớn) hoặc cây thật mà GV và HS đã chuẩn bị và yêu cầu HS quan sát và thảo luận theo nhóm:

- Cây có mấy bộ phận? Đó là những bộ nào?
- Hãy chỉ và nêu rõ tên từng bộ phận trên cây.

Yêu cầu cần đạt: HS chỉ và nêu được tên (trên cây thật) các bộ phận chính của cây: rễ, thân, lá và hoa, quả (nếu có).

Hoạt động thực hành

GV cho HS quan sát mô hình/ hình một cây (hoặc cây thật) với đủ các bộ phận rễ, thân, lá, hoa, quả và đặt câu hỏi: Cây có mấy bộ phận, chỉ và nói tên các bộ phận đó.

Yêu cầu cần đạt: HS nêu được cây thường có các bộ phận là rễ, thân, lá, hoa, quả và chỉ được các bộ phận đó.

Hoạt động vận dụng

Hoạt động 1

GV cho HS quan sát hình các cây với các bộ phận có hình dạng đặc biệt trong SGK, cũng như quan sát thêm những hình mà GV và HS sưu tầm được; thảo luận, chỉ và nói tên các bộ phận bên ngoài của những cây đó.

Yêu cầu cần đạt: HS biết được: Mặc dù tất cả các cây đều có rễ, thân, lá; nhiều cây có hoa và quả nhưng hình dạng, kích thước,... của các bộ phận này có thể không giống nhau. Ở một số cây, bộ phận thân có hình dạng đặc biệt: su hào, khoai tây (thân phình to thành củ); thanh long (lá biến thành gai, bộ phận mang quả chính là thân/ cành); cây khoai lang, sắn, củ cải, cà rốt (rễ phình to thành củ),...

Hoạt động 2

GV yêu cầu HS làm việc cá nhân: vẽ một cây mà em thích, tô màu và ghi tên các bộ phận bên ngoài của cây. Sau khi hoàn thành có thể giới thiệu trước lớp.

Yêu cầu cần đạt: HS vẽ, chú thích các bộ phận bên ngoài và mô tả được loại cây mà mình thích.

3. Đánh giá

HS nêu và chỉ rõ được các bộ phận bên ngoài của cây, yêu thích và biết chăm sóc cây.

4. Hướng dẫn về nhà

Yêu cầu HS sưu tầm hình vẽ các nhóm cây: cây cho bóng mát, cây ăn quả, cây rau và cây hoa.

TIẾT 3

1. Nội dung các hình

Cảnh quan ở sân trường và bếp ăn của trường. HS trong vai các phóng viên đi phỏng vấn về lợi ích của cây.

- HS nói chuyện ở chỗ cây bóng mát, nơi có tổ chim; HS phỏng vấn người làm vườn đang tưới cây hoa; HS phỏng vấn bác nấu ăn.
- Hình vẽ các lợi ích khác của cây: cây làm thuốc (cây lá bỏng); làm giấy, sách vở, bàn ghế; thức ăn cho động vật.
- Hình tổng kết cuối bài: Hoa nói với mẹ sẽ ăn nhiều rau, hoa quả hơn.

2. Gợi ý các bước tổ chức dạy học

Mở đầu

GV có thể cho HS hát bài *Em yêu cây xanh* và dẫn dắt vào bài học.

Hoạt động khám phá

Hoạt động 1

- Nếu có điều kiện, GV có thể đưa HS đi trải nghiệm và phỏng vấn (như trong sách) để tìm hiểu về lợi ích của cây.
- Trường hợp không có điều kiện GV cho HS quan sát hình trong SGK, thảo luận nhóm về lợi ích của cây.

Yêu cầu cần đạt: HS nêu được lợi ích của cây: cho bóng mát, để trang trí, làm nơi ở cho động vật, làm thức ăn cho người.

Hoạt động 2

Ở hoạt động này, GV có thể cho làm việc theo nhóm. Yêu cầu HS quan sát 3 hình ở hoạt động này.

- Nêu nội dung từng hình.
- Em còn biết cây có lợi ích gì nữa?

Yêu cầu cần đạt: HS nêu được thêm những lợi ích khác của cây: cung cấp gỗ để làm bàn ghế, tàu thuyền, giường tủ, sản xuất ra giấy để làm sách vở; làm thuốc chữa bệnh; làm thức ăn cho gia súc. Ngoài ra, cây còn có lợi ích: chống lũ, chắn cát, chắn sóng, bảo vệ đất và nguồn nước; điều hoà khí hậu làm không khí trong sạch,...

Hoạt động thực hành

GV cho HS phân loại các cây trong hình (đã sưu tầm) thành các nhóm: Cây ăn quả, cây bóng mát, cây rau, cây hoa, xếp và dán vào giấy khổ lớn để trưng bày ở lớp. HS sẽ dán hình theo tổ. Có thể lựa chọn 2 hình thức: Mỗi tổ tự chọn cho mình một nhóm cây yêu thích để dán triển lãm hoặc mỗi tổ cùng phân loại dán cả 4 nhóm cây. Sau khi xong, cả lớp sẽ đi tham quan và nghe phần thuyết minh, giới thiệu của từng nhóm.

Yêu cầu cần đạt: HS sắp xếp và phân loại được các nhóm cây. Nêu được một số đặc điểm của một số cây để giới thiệu với mọi người.

Hoạt động vận dụng

GV cho HS làm việc theo nhóm hoặc cả lớp, liên hệ thực tế với những cây HS thích trồng hoặc được trồng ở nhà, nói về lợi ích của chúng.

Yêu cầu cần đạt: HS mạnh dạn tự tin kể về những cây thích trồng và lợi ích của chúng.

3. Đánh giá

- HS biết phân loại cây theo lợi ích, nhận thức rõ vai trò quan trọng của thực vật đối với con người, từ đó có ý thức chăm sóc và bảo vệ cây; có ý thức tự giác ăn nhiều rau củ, quả để bổ sung vitamin giúp cơ thể khoẻ mạnh.
- Định hướng phát triển năng lực và phẩm chất: GV có thể tổ chức cho HS đóng vai hoặc thảo luận về tình huống được gợi ý trong hình tổng kết cuối bài. Trên cơ sở đó hình thành và phát triển các kĩ năng cần thiết cho HS.

4. Hướng dẫn về nhà

GV nhắc nhở HS tiếp tục chăm sóc cây đã gieo.